

УДК 37.047:372.4:37.78.22

Цюняк О.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

У статті обґрунтовані педагогічні умови, які ефективно впливають на процес формування професійної культури майбутніх магістрів початкової освіти у вищих навчальних закладах. Визначено шляхи їх реалізації в процесі магістерської підготовки.

Ключові слова: умови, педагогічні умови, професійна культура, магістри початкової освіти.

Однією з найважливіших складових професійної соціалізації педагогів є формування їх професійної культури. У професійній культурі фахівця знаходить своє вираження не лише зв'язок суспільства і особистості, професії, а й індивідуальна культура. У нашому сьогоденні все більшої актуальності набуває теза: “Від людини освіченої – до людини культури”. Слід зазначити, що з далекої давнини поняття “культура” стосувалося характеристики внутрішнього, глибинного світу особистості. У цьому плані звертає на себе увагу глибокий за філософською сутністю відомий вислів Гофмільлера: “Душа культури – культура душі”. А тому розробки навчальних систем для реалізації професійно-адаптаційних процесів і формування професійної культури майбутніх педагогів стають дедалі актуальними. Зокрема, важливим компонентом таких систем є педагогічні умови.

З огляду на проблематику статті актуальними будуть праці вітчизняних науковців, присвячені проблемам системи професійної освіти, зокрема, праці сучасних учених Є. Андреева, С. Батишева, М. Бирки, С. Гончаренка, Р. Гуревича, М. Копельчака, Н. Ничкало, В. Олійника, В. Радкевич, В. Скакун, І. Старікова, Л. Тархан, А. Хуторського, Л. Шевчук, О. Щербак.

Мета статті – науково-теоретичне обґрунтування педагогічних умов формування професійної культури майбутніх магістрів початкової освіти.

Для визначення педагогічних умов, які впливають на процес формування професійної культури майбутніх магістрів початкової освіти, необхідно чітко визначити поняття “умова”.

З філософської точки зору, умова трактується як фактор (латинське factor – чинник), тобто рушійна сила, причина будь-якого процесу. У психології “умову” розуміють як сукупність явищ зовнішнього та внутрішнього середовища, що ймовірно впливають на розвиток конкретного психологічного явища; крім того дане явище опосередковується активністю особистості, групою людей (за М. Конюховим) [5, с. 224].

Під педагогічними умовами багато дослідників (В. Андреев, В. Ледньов, В. Ляудіс) розуміють сукупність об'єктивних можливостей, обставин і заходів, які супроводжують освітній процес, що певним чином структуровані й спрямовані на досягнення мети. Л. Карпенко визначає термін “педагогічна умова” як певну обстановку чи обставину, яка впливає (прискорює чи гальмує) на формування та розвиток педагогічних явищ, процесів, систем, якостей особистості [6, с. 97].

На думку О. Бражнич, педагогічні умови є сукупністю об'єктивних можливостей змісту, методів, організаційних форм і матеріальних можливостей здійснення педагогічного процесу, що забезпечує успішне досягнення поставленої мети [3].

Педагогічні умови, у нашому розумінні, і є тим простором, у якому студент формується як кваліфікований і конкурентноспроможний фахівець.

У процесі аналізу психолого-педагогічної літератури було визначено педагогічні умови, які сприяють формуванню професійної культури майбутніх магістрів початкової освіти, а саме:

- зорієнтованість навчально-виховного процесу на формування професійної культури майбутніх магістрів початкової освіти;
- цілеспрямоване формування позитивної мотивації до педагогічної діяльності та стійкої потреби у саморозвитку професійної культури;
- упровадження системи наставництва та оптимальної сукупності форм і методів організації педагогічного процесу, спрямованого на розвиток професійної культури;
- орієнтація педагогічної практики на формування професійної культури майбутніх магістрів початкової освіти.

Розглянемо детально ці умови.

Першою умовою є зорієнтованість навчально-виховного процесу ВНЗ на формування професійної культури майбутніх магістрів початкової освіти.

Визначена нами умова вимагає побудови змісту й структури педагогічного процесу відповідно до завдань та основних компонентів професійної культури. Навчально-виховний процес повинен бути не тільки пронизаний професійною та культурологічною спрямованістю, збагачувати майбутніх фахівців педагогічними знаннями про сутність і особливості педагогічної діяльності, але й нести інформацію про педагогічні цінності, формувати ціннісне ставлення до професійної культури, надавати можливість виявити професійно-значущі якості й особливості майбутнього педагога.

Другою умовою є цілеспрямоване формування позитивної мотивації до педагогічної діяльності та стійкої потреби у саморозвитку професійної культури. За визнанням багатьох психологів, мотиви і мотивація є стрижнем психології особистості, які обумовлюють особливості її поведінки й діяльності. Мотиви виникають, розвиваються й формуються на основі потреб. На думку Л. Божович, сутністю мотивації є сукупність мотивів, які визначають певну діяльність. Мотивація трактується як властивість, якість особистості та розглядається як сукупність усвідомлених прагнень, системоутворюючими компонентами яких є потреби, мотиви і цілі [1, с. 39-124].

Сьогодні важливим завданням будь-якого закладу є організація умов для підвищення рівня професійної культури. Для цього необхідно проводити психодіагностику з метою виявлення провідних потреб і мотивів майбутніх педагогів. Результати діагностичних даних необхідно використовувати при організації процесу навчання у вищій школі, тому що з'ясування мотиваційного клімату навчальної групи, індивідуальні потреби допоможуть скорегувати навчальні програми, врахувати, по можливості, потреби всіх учасників навчання. Позитивне ставлення магістрів до проблеми в результаті усвідомлення її значущості є передумовою оптимізації самого процесу розвитку професійної культури. Насамперед, необхідно створювати у майбутніх магістрів психологічну установку на необхідність такого вдосконалення. У цьому випадку – це готовність до змін в освітній парадигмі, ставлення до аспектів власного професійного зростання, у тому числі до розвитку професійної культури.

Сучасне суспільство висуває, як ніколи, високі вимоги до особистості педагога. Серед них однією із найважливіших виступає актуалізація здатностей педагога до самовдосконалення у професійній діяльності. Саме це вимагає вдосконалення підготовки майбутніх магістрів початкової освіти і формування в них нових якостей, які забезпечують переорієнтацію на індивідуально-диференційовану, особистісно-орієнтовану форму навчання та на самоосвіту.

Слід зазначити, що спонукати магістрів до роботи над собою не можна примусово і нав'язливо. Потрібно створити такі умови, щоб кожен захотів досягнути справжніх висот

майбутньої професійної діяльності. Саме здоровий морально-психологічний клімат ВНЗ є важливою передумовою формування цієї потреби. Налагодження стосунків співробітництва і співтворчості між викладачами та магістрами, моделювання ситуацій успіху, надання кожному можливостей виявляти і розвивати індивідуальні особливості є важливими передумовами виникнення потреби майбутніх педагогів у професійному самовдосконаленні.

Третя умова – це упровадження системи наставництва та оптимальної сукупності форм і методів організації педагогічного процесу, спрямованого на розвиток професійної культури. Починаючи педагогічну діяльність, молодий фахівець гостро відчуває потребу в підвищенні своєї професійної компетентності та культури. Знать, які він отримав в ВНЗ, йому не вистачає. Система наставництва здатна оптимізувати навчально-виховний процес з метою формування професійної культури майбутніх магістрів початкової освіти, сформувати у них мотивацію до самовдосконалення, саморозвитку, самореалізації. У цій системі відображено необхідність отримати підтримку досвідченого педагога, який буде надавати їм теоретичну і практичну допомогу і сприятиме підвищенню професійної культури.

Вважаємо, що до викладача-наставника мають бути поставлені певні вимоги. Перш за все, це повинен бути професіонал, який володіє глибокими загальнотеоретичними знаннями з психолого-педагогічних наук і безпосередньо в галузі професійної культури, який уміє ефективно використовувати їх із практичною метою. До того ж, теоретичні положення необхідно повсякчас підтверджувати прикладами з реальної практики.

Важливою умовою для розвитку професійної культури магістрів є індивідуалізація навчання, яка передбачає створення умов для розкриття їх індивідуальних, творчих, навчально-дослідницьких і професійних здібностей. Індивідуалізація навчання дозволяє сформувати індивідуальність кожного, оскільки вимагає самостійного знаходження свого місця в спільній роботі відповідно до власних інтересів, досвіду діяльності й особистісних особливостей.

Значну роль у процесі формування професійної культури майбутніх магістрів початкової освіти відіграє також дидактичне та матеріально-технічне забезпечення. Велика роль у цьому аспекті відводиться бібліотекам з відповідно укомплектованим багатим фондом психолого-педагогічної літератури з проблеми та періодичними виданнями цього ж спрямування. Значне місце займають тематичні виставки, які не тільки рекламують нову літературу, а й дозволяють магістрам глибше усвідомити сутність та історію проблеми.

Ще однією педагогічною умовою є використання форм і методів інтерактивного навчання. Для цього ми пропонуємо застосовувати аудіо- та відеоматеріали, а також комп'ютерні технології.

Значення аудіовізуальних засобів ґрунтовно досліджували М. Бориско, А. Горчев, П. Сердюков, які справедливо вважають, що саме зв'язок зображення та вербального тексту дають можливість спостерігати комунікативну подію в усій її повноті. Під час перегляду фільму в аудиторії постає атмосфера спільної пізнавальної діяльності.

Враховуючи сучасні тенденції розвитку освіти, перспективним є вихід в мережу Інтернет. Мережа Інтернет надає можливість отримати найсучаснішу інформацію з різних джерел. Інтернет дозволяє оперативно здійснювати пошук і обробку інформації; робить магістра незалежним від географічної відстані до інформаційних ресурсів; дає можливість забезпечити інтерактивний діалог, тренінги умінь і навичок, оперативний обмін досвідом, віртуальну участь у конференціях і т.д. Таким чином, усе сказане вище дозволяє стверджувати, що матеріально-технічна база і наочно-навчальне оснащення мають

посідати чільне місце при формуванні професійної культури майбутніх магістрів початкової освіти.

Отже, в результаті проведеної нами науково-дослідної роботи обґрунтовано педагогічні умови формування професійної культури майбутніх магістрів початкової освіти; визначено шляхи їх реалізації в процесі магістерської підготовки. Означена сукупність педагогічних умов надасть кожному магістру можливість подальшого вдосконалення його професійної культури.

Використана література:

1. Божович Л. И. Личность и ее формирование в детском возрасте / Л. И. Божович. – М. : Просвещение, 1968. – С. 39-124.
2. Болгаріна В. С. Культурологічний підхід до управління школою / В. С. Болгаріна. – Х. : Вид. Група “Основа” (Б-ка журн. “Управління школою”; Вип. 5(41). – 2006. – 112 с.
3. Бражнич О. Г. Педагогічні умови диференційованого навчання учнів загальноосвітньої школи : дис. канд. пед. наук / О. Г. Бражнич. – Кривий Ріг, 2001. – 238 с.
4. Енциклопедія освіти / [Акад. пед. наук України ; голов. ред. В. Г. Кремень]. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
5. Конюхов Н. И. Словарь-справочник практического психолога / Н. И. Конюхов. – Воронеж : Из-во НПО “МОДЭК”, 1996. – 224 с.
6. Краткий психологический словарь / ред.-сост. Л. А. Карпенко ; под общей ред. : А. Н. Петровского, М. Г. Ярошевского. – Ростов-на-Дону : Изд-во “Феникс”, 1998. – 512 с.

Цюняк Оксана. Педагогические условия формирования профессиональной культуры будущих магистров начального образования.

В статье обоснованы педагогические условия, которые эффективно влияют на процесс формирования профессиональной культуры будущих магистров начального образования в высших учебных заведениях. Определены пути их реализации в процессе магистерской подготовки.

Ключевые слова: условия, педагогические условия, профессиональная культура, магистры начального образования.

Tsiuniak Oksana. Pedagogical terms of forming of professional culture of future master's degrees of primary education.

In the article the pedagogical conditions that effectively influence the process of creating professional culture of the future masters of elementary education in universities. The ways to implement them in the Master training.

Keywords: terms, pedagogical conditions, professional culture, masters of primary education.

УДК 373.2.091.39:78.022

Шевченко Т. І.

Донбаський державний педагогічний університет

**ОСНОВНІ МЕТОДИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ПОЧАТКОВОГО ПЕРІОДУ
НАВЧАННЯ ГРІ НА МУЗИЧНИХ ІНСТРУМЕНТАХ**

У статті розглядаються основні методичні рекомендації для педагогів-музикантів в організації початкового навчання дітей гри на музичних інструментах. Зокрема, звертається увага на мотиваційну основу навчання, як двигуна процесу музичного розвитку, і чинниках, що розвивають пізнавальний інтерес. Розглядаються форми роботи (слухання музики, голосове відтворення мелодії, аналіз виконання п'єси педагогом, гра з акомпанементом і в ансамблі, вправи